

Tal av Robert Egnell vid Folk och Försvars Rikskonferens 2021

Framtida konflikter: aktörer, intressen och förmågor

Men att förutspå framtida krigföring är inte lätt och rent historiskt har försvarsmakter, politiska ledare försvarsanalytiker nästan alltid haft fel. Vi står just nu dessutom mitt i snabba och fullständigt omvälvande teknologiska utvecklingar som inte bara kommer att i förändra krigföringsförmågan och krigets karaktär, utan som sannolikt även i grunden förändrar hur vi organiserar oss som samhällen.

Kontentan är att vi framför oss har en oerhört komplex och svårförutspådd värld och vi bör angripa detta med en viss ödmjukhet. En av de största militärhistorikerna, Sir Michael Howard, sammanfattar utmaningarna på ett utmärkt sätt:

Jag är verkligen frestad att dogmatiskt deklarerera att oavsett vilken doktrin militären arbetar med just nu så har de dragit fel slutsatser. Jag är också frestad att förklara att det inte spelar någon roll att de har gjort fel. Det som betyder något är deras förmåga att snabbt få till det när ögonblicket kommer.

Detta betyder inte alls att försöken att förutspå framtiden är meningslösa. Det är genom klok framtidsanalys och planering som vi kan undvika att göra alltför mycket fel och dessutom också kan skapa en flexibel och anpassningsbar försvarsmakt som snabbt kan hantera olika typer av krigföring – och olika typer av utmaningar.

Vad avgör krigets karaktär?

En vanlig missuppfattning när vi ger oss på konfliktkategorisering, är att det finns ett antal förutbestämda typer av krig och att utmaningen handlar om att förstå vad det är för typ av krig vi engagerar oss i. Så är dock inte fallet och krigens karaktär bestäms

istället i mötet mellan aktörerna på slagfältet. Aktörer möts med olika förmågor, teknik, doktriner, styrkeförhållanden och inte minst intressen. Det är när dessa stöts och blöts i relation till varandra som krigets karaktär formas. Vill vi förstå framtida krigföring är det därför centralt att studera vilka aktörerna är i framtida krig - vilken krigföringsförmåga har de (mätt i fysiska, konceptuella och moraliska faktorer), vilka intressen företräder de samt vad är de villiga att använda våld för att uppnå?

Viktiga trender

Innan vi ger oss in i karaktärisering av framtida konflikttyper är det ett antal bredare trender som måste studeras, då de utgör en fond för den framtida utvecklingen.

Snabb teknologisk utveckling inom digitalisering, AI, cyber, kvant, och nanoteknik skapar nya möjligheter med stora konsekvenser för framtida krigföring.

Geopolitiska förändringar. Det viktigaste här är att antalet aktörer på den internationella konfliktarenan har blivit så många fler. Från drygt 50 stater till 195, och en lång rad ickestatliga aktörer har tillkommit i form av allt från terrorister och gerillagrupper, via kriminella nätverk till multinationella företag och globala politiska rörelser. De har ekonomiska muskler, och tillgängligheten till teknik och vapensystem gör dem potentiellt sett till seriösa utmaningar. Än mer intressant är att dessa aktörer inte betar sig som stater, spela inte enligt samma regler och har andra typer av lojalitetsband från och till människor och territorier.

Klimat och miljöförändringarna kan inte nog understrykas som en gamechanger i det internationella systemet då de förändrar vår så väl geografi som demografi.

Tre konfliktscenarier

Baserat på trenderna och andra faktorer kan vi skapa en rad olika konfliktscenarier. Låt mig peka på 3 av dessa.

Det högteknologiska. Den snabba tekniska utvecklingen leder till en allt större automatisering och användning av precisionsvapen på distans. Denna krigföring sker inte minst i luften, i rymden och i cyberrymden. Utmaning är hur avskräckning ska se ut eller var tröskeln ska placeras för att förhindra eller hantera denna typ av krigföring. Distansvapnen och automatiseringen riskerar också att leda till en viss avhumanisering då våldet blir allt mer abstrakt och distanserat från användaren.

Det irreguljära. De högteknologiska och militärt dominanta staterna har de senaste årtiondena visat sig mycket sårbara mot betydligt svagare och lågteknologiska aktörer som inte spelar enligt reglerna. Med billiga och relativt enkla medel kan aktörer med stark vilja orsaka fruktansvärd oreda och smärta i ett samhälle. En intressant iakttagelse är också att även de starkaste och mest högteknologiska aktörerna har haft svårt att ta och hålla terräng i fientligt inställda territorier - kostnaderna blir för höga. USA:s kampanjer i Irak och Afghanistan är tydliga exempel på detta. Gråzonen eller det icke-linjära. Givet kostnaderna för militära insatser för att uppnå politiska och strategiska mål kommer aktörer så långt som möjligt att hitta andra metoder för att uppnå målen. Exempelvis avrättningar, proxyförband, drönare, gröna gubbar, eller bara påverkan, desinformation och cyberattacker. I detta scenario suddas många traditionella gränser ut; gränsen mellan krig och fred, mellan civilt och militärt, intern och extern säkerhet, och mellan statliga och ickestatliga aktörer.

Slutsatser för Sverige och Försvarsmakten

Den första slutsatsen är att Sverige måste investera i militära förmågor längs hela konfliktskalan och skapa plattformar som kan

leverera effekt i samtliga scenarier. De förband, ledningsstrukturer och tekniska plattformar som skapas behöver vara mycket flexibla och anpassningsbara för att vara användbara i olika scenarier.

Kopplat till det högteknologiska scenariot måste kunna en försvarsmakt leverera avskräckning och tröskeeffekt, vilket kräver stora och långsiktiga satsningar på forskning och utveckling. Att möta en högteknologisk stormakt kräver också internationellt samarbete.

Det irreguljära scenariot är positivt då det är avskräckande för även de starkaste aktörerna. Om Sverige kan visa på en stark försvarsvilja kombinerat med en förmåga till irreguljär krigföring i försvar av territoriet och det svenska systemet så har det en starkt avskräckande effekt.

I gråzonen finns de stora utmaningarna och om Sverige skapar avskräckningsförmåga i de högteknologiska och irreguljära scenarierna, så är det sannolika att fienden istället använder sig av gråzonen och icke-linjär krigföring för att nå sina politiska mål. För att försvara sig mot icke-linjär krigföring krävs en lika sammanhållen strategi och gemensam verktygslåda som Ryssland visat sig kapabel att använda i offensiva syften. Om svensk analys, planering och genomförande av verksamhet är intellektuellt eller juridiskt låsta vid termer som fred, krig, civilt och militärt så kommer de inte att vara redo att möta antagonistiska hot i framtiden.

Slutligen, den kognitiva förmågan är helt central - för att möta framtidens utmaningar räcker det inte att bygga på gamla erfarenheter utan vi behöver innovation och nytänkande. Satsningar på försvarsforskning blir då avgörande. Likaså att officersutbildningen fortsätter att producera kritiska reflekterande officerare som genom systematisk analys kan utveckla sig själva och sin profession.